

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

6 decembrie 2005*

Gaston Schul Douane-expediteur BV

împotriva

Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

(cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare, introdusă de College van Beroep voor het bedrijfsleven)

„Articolul 234 CE – Obligația unei instanțe naționale de a adresa o întrebare preliminară – Lipsa de validitate a unei dispoziții comunitare – Zahăr – Drept de import suplimentar – Regulamentul (CE) nr. 1423/95 – Articolul 4”

Cauza C-461/03

În cauza C-461/03,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare, în temeiul articolului 234 CE, introdusă de College van Beroep voor het bedrijfsleven (Țările de Jos), prin Decizia din 24 octombrie 2003, primită la Curte la 4 noiembrie 2003, în procedura

Gaston Schul Douane-expediteur BV

împotriva

Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul V. Skouris, președinte, domnii P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas și J. Malenovský, președinți de cameră, doamna N. Colneric (raportor), domnii S. von Bahr și J. N. Cunha Rodrigues, doamna R. Silva de Lapuerta, domnii K. Lenaerts, G. Arestis, A. Borg Barthet și M. Ilešič, judecători,

avocat general: domnul D. Ruiz-Jarabo Colomer,
grefier: domnul R. Grass,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru guvernul olandez, de doamna H. G. Sevenster și de domnul N. A. J. Bel, în calitate de agenți,

* Limba de procedură: olandeza.

– pentru Comisia Comunităților Europene, de domnii T. van Rijn și M. van Beek, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general, prezentate în ședința din 30 iunie 2005,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare se referă la interpretarea articolului 234 CE, precum și la validitatea articolului 4 alineatele (1) și (2) din Regulamentul (CE) nr. 1423/95 al Comisiei din 23 iunie 1995 de stabilire a normelor de aplicare pentru importul de produse din sectorul zahărului, altele decât melasa (JO L 141, p. 16),

2 Această cerere a fost prezentată în cadrul unui litigiu între Gaston Schul Douane-expediteur BV (denumit în continuare „Gaston Schul”) și Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (denumit în continuare „Ministerul Agriculturii”), cu privire la importul de zahăr din trestie.

Cadrul juridic

3 În temeiul articolului 234 CE:

„Curtea de Justiție este competentă să se pronunțe, cu titlu preliminar, cu privire la:

(a) interpretarea prezentului tratat;

(b) validitatea și interpretarea actelor adoptate de instituțiile Comunității și de BCE;

(c) interpretarea statutelor organismelor înființate printr-un act al Consiliului, în cazul în care statutele respective prevăd acest lucru.

În cazul în care o asemenea chestiune se invocă în fața unei instanțe judecătorești dintr-un stat membru, această instanță poate, în cazul în care apreciază că o decizie în această privință îi este necesară pentru a pronunța o hotărâre, să ceară Curții de Justiție să se pronunțe cu privire la această chestiune.

În cazul în care o asemenea chestiune se invocă într-o cauză pendinte în fața unei instanțe naționale ale cărei decizii nu sunt supuse vreunei căi de atac în dreptul intern, această instanță este obligată să sesizeze Curtea de Justiție.”

4 Acordul privind agricultura, care este menționat în anexa 1A la Acordul de instituire a Organizației Mondiale a Comerțului (denumită în continuare „OMC”) și care a fost aprobat, în numele Comunității, la articolul 1 alineatul (1) prima liniuță din Decizia 94/800/CE a Consiliului din 22 decembrie 1994 privind încheierea, în numele Comunității Europene, referitor la domeniile de competența sa, a acordurilor obținute în cadrul negocierilor comerciale multilaterale din Runda Uruguay (1986-1994) (JO L 336, p. 1, Ediție specială 11/vol. 10, p. 3), prevede, la articolul 5 alineatul (1) litera (b) și la alineatul (5) al acestui articol:

„1. Fără a aduce atingere dispozițiilor alineatului (1) litera (b) de la articolul II din GATT din 1994, orice membru va putea recurge la dispozițiile alineatelor (4) și (5) de mai jos [...] în cazul în care:

(a) [...]

(b) prețul la care importurile acestui produs pot intra pe teritoriul vamal al membrului [OMC] care acordă concesiunea, stabilit pe baza prețului de import CIF al lotului în cauză, exprimat în moneda națională, are o valoare mai mică decât un preț de declanșare egal cu prețul mediu de referință corespunzător perioadei 1986-1988 [...] pentru produsul în cauză.

[...]

5. Dreptul suplimentar impus în temeiul alineatului (1) litera (b) va fi stabilit conform următorului barem:

[...]”

5 Articolul 15 alineatul (3) din Regulamentul (CEE) nr. 1785/81 al Consiliului din 30 iunie 1981 privind organizarea comună a piețelor în sectorul zahărului (JO L 177, p. 4), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 3290/94 al Consiliului din 22 decembrie 1994 privind adaptările și măsurile tranzitorii necesare în sectorul agricol pentru aplicarea acordurilor încheiate în cadrul negocierilor comerciale multilaterale din Runda Uruguay (JO L 349, p. 105, denumit în continuare „regulamentul de bază”, Ediție specială 11/vol. 11, p. 55), prevede că „[p]rețurile la import care trebuie luate în considerare la impunerea unei taxe de import suplimentar se stabilesc pe baza prețurilor de import CIF ale expedierii în cauză” și „[î]n acest scop, prețurile la import CIF se verifică pe baza prețurilor reprezentative pentru produsul respectiv pe piața mondială sau pe piața de import comunitară pentru acest produs”.

6 Comisia Comunităților Europene a adoptat Regulamentul nr. 1423/95 de stabilire a normelor de aplicare a regulamentului de bază. În temeiul articolului 4 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 1423/95:

«1. În absența cererii prevăzute la alin. (2) sau în cazul în care prețul CIF la import al lotului în cauză, prevăzut la alin. (2), este mai mic decât prețul reprezentativ respectiv stabilit de Comisie, prețul CIF la import al lotului respectiv care trebuie luat în considerare pentru impunerea unei taxe suplimentare este prețul reprezentativ prevăzut la art. 1 alin. (2) sau (3).

2. În cazul în care prețul CIF este mai mare decât prețul reprezentativ aplicabil, prevăzut la art. 1 alin. (2) sau (3), importatorul poate să depună o cerere la autoritatea competentă a statului membru de import, în momentul acceptării declarației de import, prin care să ceară să i se aplice, pentru stabilirea taxei suplimentare, după caz, prețul de import CIF al lotului respectiv de zahăr alb sau de zahăr brut transformat în calitate standard, în conformitate cu art. 1 din Regulamentul (CEE) nr. 793/72 și, respectiv, cu art. 1 din Regulamentul (CEE) nr. 431/68 sau prețul echivalent pentru produsul de la Codul NC 1702 90 99.

Prețul CIF la import al lotului în cauză este convertit în prețul zahărului de calitate standard prin ajustare, în aplicarea dispozițiilor respective ale art. 5 din Regulamentul (CEE) nr. 784/68.

În acest caz, prețul CIF la import al lotului în cauză se aplică pentru stabilirea taxei suplimentare, cu condiția ca partea interesată să prezinte autorităților competente ale statului membru cel puțin următoarele documente justificative:

- contractul de cumpărare sau orice alt document justificativ echivalent;
- contractul de asigurare;
- factura;
- contractul de transport (dacă este cazul);
- certificatul de origine;
- și, în caz de transport maritim, conosamentul;

în termen de treizeci de zile de la acceptarea declarației de import.

Statul membru în cauză poate să solicite orice altă informație sau document în sprijinul cererii.

Începând cu momentul în care a fost depusă cererea, se aplică taxa suplimentară respectivă stabilită de Comisie.

Cu toate acestea, diferența dintre taxa suplimentară în cauză, fixată de Comisie, și taxa suplimentară stabilită pe baza prețului CIF la import al lotului respectiv dă posibilitatea părții interesate să ceară constituirea unei garanții în aplicarea art. 248 din Regulamentul (CEE) nr. 2454/93 al Comisiei.

Această garanție se eliberează imediat după acceptarea cererii de către autoritatea competentă a statului membru de import, pe baza documentelor justificative prezentate de către partea interesată.

Autoritatea competentă a statului membru respinge cererea în cazul în care consideră că documentele justificative prezentate nu sunt suficient de convingătoare.

Dacă autoritatea menționată nu acceptă cererea, garanția nu se eliberează.”

Acțiunea principală și întrebările preliminare

7 La 6 mai 1998, Gaston Schul a declarat importul de 20 000 kg de zahăr brut din trestie, provenind din Brazilia, la prețul CIF de 31 916 NLG. Conform informațiilor trimise de autoritățile vamale, la 13 mai 1998, cu mențiunea „verificare efectuată fără ajustări”, valoarea dreptului de import datorat era de 20 983,70 NLG. La 4 august 1998, inspectorul Serviciului Taxe și Impozite și al serviciilor vamale din Districtul Roosendaal, acționând în numele Ministerului Agriculturii, i-a adresat lui Gaston Schul o înștiințare de plată, solicitându-i să plătească suma de 4 968,30 NLG, cu titlu de „taxă agricolă”. Această taxă era calculată după cum urmează: 20 000 kg înmulțit cu 24,841182 NLG (11,11 ECU), cu titlu de drept de import

suplimentar, și împărțit la 100 kg. În urma unei reclamații fără succes împotriva acestei înștiințări de plată, Gaston Schul a introdus o acțiune în fața instanței de trimitere.

8 Aceasta constată, în primul rând, că articolul 15 din regulamentul de bază, de stabilire a sistemului de drepturi suplimentare în sectorul zahărului, este identic cu articolul 5 din Regulamentul (CEE) nr. 2777/75 al Consiliului din 29 octombrie 1975 privind organizarea comună a piețelor în sectorul cărnii de pasăre (JO L 282, p. 77), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul nr. 3290/94, având în vedere că aceste două dispoziții, în versiunea lor actuală, au fost adoptate în aceeași zi.

9 În sectorul cărnii de pasăre și al ouălor, în Hotărârea din 13 decembrie 2001, Kloosterboer Rotterdam (C-317/99, Rec., p. I-9863), Curtea a declarat ca fiind lipsit de validitate articolul 3 alineatele (1) și (3) din Regulamentul (CE) nr. 1484/95 al Comisiei din 28 iunie 1995 de stabilire a normelor de aplicare a sistemului de drepturi de import suplimentare și de stabilire a drepturilor de import suplimentare în sectoarele cărnii de pasăre și ouălor și pentru albumina din ouă și de abrogare a Regulamentului nr. 163/67/CEE (JO L 145, p. 47, Ediție specială, 03/vol. 17, p. 92), în măsura în care acesta prevede că dreptul suplimentar la care face referire se stabilește, în principiu, pe baza prețului reprezentativ prevăzut la articolul 2 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1484/95 și că acest drept se stabilește pe baza prețului de import CIF al mărfii în discuție numai la solicitarea importatorului. Conform acestei hotărâri, Comisia a depășit limitele puterii sale executive.

10 Instanța de trimitere consideră că articolul 3 alineatele (1) și (3) din regulamentul în cauză, declarat de Curte ca fiind lipsit de validitate, este, în ceea ce privește punctele reținute de Curte, identic cu dispozițiile articolului 4 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 1423/95. În cele două cazuri, ar fi vorba despre un regulament de bază care prevede, în conformitate cu articolul 5 din Acordul privind agricultura, menționat în anexa 1A din Acordul de instituire a OMC, că dreptul de import suplimentar se calculează pe baza prețului CIF, în vreme ce, într-un regulament al Comisiei de punere în aplicare, calculul acestui drept suplimentar pe baza prețului reprezentativ este considerat regula generală.

11 Articolul 4 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 1423/95 ar fi, prin urmare, incompatibil cu articolul 15 din regulamentul de bază.

12 Or, făcând referire la Hotărârea din 22 octombrie 1987, Foto-Frost (314/85, Rec., p. 4199), instanța de trimitere constată că ține exclusiv de competența Curții să se pronunțe cu privire la lipsa de validitate a actelor instituțiilor Comunității.

13 Aceasta consideră totuși că problema stabilirii dacă situația ar putea fi diferită într-un litigiu național, precum cel din acțiunea principală, în care se pune problema validității dispozițiilor ce corespund altor dispoziții ale dreptului comunitar, pe care Curtea le-a declarat deja ca fiind lipsite de validitate printr-o hotărâre pronunțată cu privire la o întrebare preliminară, precum Hotărârea Kloosterboer Rotterdam, citată anterior, necesită o interpretare a articolului 234 al treilea paragraf CE.

14 În aceste condiții, College van Beroep voor het bedrijfsleven a hotărât să suspende judecata și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) O instanță națională, vizată la articolul 234 al treilea paragraf CE, are obligația de a sesiza Curtea de Justiție cu privire la o întrebare precum cea care urmează în ceea ce privește validitatea dispozițiilor unui regulament chiar și în cazul în care Curtea a declarat deja ca fiind lipsite de validitate anumite dispoziții corespondente din alt regulament comparabil sau are libertatea de a nu aplica primele dispoziții, având în vedere asemănările specifice cu dispozițiile declarate ca fiind lipsite de validitate?

2) Articolul 4 alineatele (1) și (2) din Regulamentul [...] nr. 1423/95 [...] este lipsit de validitate, în măsura în care prevede că dreptul suplimentar la care face referire trebuie, în principiu, să fie stabilit pe baza prețului reprezentativ, în sensul articolului 1 alineatul (2) din Regulamentul [...] nr. 1423/95 [...] și în măsura în care prevede, în plus, că acest drept trebuie calculat pe baza prețului de import CIF al lotului în discuție numai în cazul în care importatorul solicită acest lucru?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

15 Prin prima sa întrebare, instanța de trimitere dorește să afle, în esență, dacă articolul 234 al treilea paragraf CE impune unei instanțe naționale, ale cărei decizii nu pot face obiectul unei căi de atac în dreptul intern, să sesizeze Curtea cu privire la o chestiune referitoare la validitatea dispozițiilor unui regulament, chiar și în cazul în care Curtea a declarat deja ca fiind lipsite de validitate dispozițiile corespondente din alt regulament comparabil.

16 În ceea ce privește întrebările privind interpretarea, din Hotărârea din 6 octombrie 1982, Cilfit și alții (283/81, Rec., p. 3415, punctul 21), reiese că o instanță, ale cărei decizii nu pot face obiectul unei căi de atac în dreptul intern trebuie, în cazul în care i se adresează o întrebare de drept comunitar, să își îndeplinească obligația de sesizare a Curții de Justiție, cu excepția cazului în care constată că întrebarea adresată nu este pertinentă sau că dispoziția comunitară în cauză a făcut deja obiectul unei interpretări din partea Curții sau că aplicarea corectă a dreptului comunitar se impune cu o asemenea evidență încât nu mai lasă loc niciunei îndoieli rezonabile (a se vedea, de asemenea, Hotărârea din 15 septembrie 2005, Intermodal Transports, C-495/03, nepublicată încă în Recueil, punctul 33).

17 În schimb, din punctul 20 al Hotărârii Foto-Frost, citată anterior, reiese că instanțele naționale nu au competența de a constata ele însele lipsa de validitate a actelor instituțiilor comunitare.

18 În anumite condiții, în cazul unei cereri de ordonanță președințială, se pot impune modificări ale regulii conform căreia instanțele naționale nu au competența de a constata ele însele lipsa de validitate a actelor comunitare (Hotărârea Foto-Frost, citată anterior, punctul 19; a se vedea, în această privință, și Hotărârea din 24 mai 1977, Hoffmann-La Roche, 107/76, Rec., p. 957, punctul 6; Hotărârea din 27 octombrie 1982, Morson și Jhanjan, 35/82 și 36/82, Rec., p. 3723, punctul 8; Hotărârea din 21 februarie 1991, Zuckerfabrik Süderdithmarschen și Zuckerfabrik Soest, C-143/88 și C-92/89, Rec., p. I-415, punctele 21 și 33, și Hotărârea din 9 noiembrie 1995, Atlanta Fruchthandelsgesellschaft și alții (I), C-465/93, Rec., p. I-3761, punctele 30, 33 și 51).

19 Cu toate acestea, interpretarea adoptată în Hotărârea Cilfit și alții, citată anterior, care se referă la întrebări privind interpretarea, nu poate fi extinsă la întrebări referitoare la validitatea unor acte comunitare.

20 Cu titlu introductiv, este necesar să se observe că, chiar și în cazuri care par similare la prima vedere, este posibil ca o examinare aprofundată să arate că o dispoziție a cărei validitate este contestată nu poate fi asimilată unei dispoziții care a fost declarată deja ca fiind lipsită de validitate, în special datorită unei diferențe de context juridic sau factual, după caz.

21 Competențele recunoscute Curții prin articolul 234 CE au ca obiectiv principal asigurarea unei aplicări uniforme a dreptului comunitar de către instanțele naționale. Această cerință de uniformitate este deosebit de importantă în cazul în care este contestată validitatea unui act comunitar. Diferențele dintre instanțele statelor membre în ceea ce privește validitatea actelor comunitare ar putea să pună în pericol însăși unitatea ordinii juridice comunitare și să aducă atingere cerinței fundamentale a certitudinii juridice (Hotărârea Foto-Frost, citată anterior, punctul 15).

22 Posibilitatea ca o instanță națională să se pronunțe cu privire la lipsa de validitate a unui act comunitar este, de asemenea, incompatibilă cu necesitatea coerenței sistemului de protecție jurisdicțională, instituit de Tratatul CE. În această privință, trebuie amintit faptul că cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare pentru aprecierea validității constituie, ca și acțiunea în anulare, o modalitate de control al legalității actelor comunitare. Prin articolele 230 CE și 241 CE, pe de o parte, și prin articolul 234 CE, pe de altă parte, tratatul a stabilit un sistem complet de căi de atac și de proceduri, destinat să asigure controlul legalității actelor instituțiilor, și a încredințat acest sistem instanței comunitare (a se vedea hotărârile din 23 aprilie 1986, Parti écologiste „Les Verts”/Parlamentul, 294/83, Rec., p. 1339, punctul 23; Foto-Frost, citată anterior, punctul 16, și din 25 iulie 2002, Unión de Pequeños Agricultores, C-50/00 P, Rec., p. I-6677, punctul 40).

23 Reducerea duratei procedurii nu poate fi invocată pentru a justifica atingerea adusă competenței exclusive a instanței comunitare de a se pronunța cu privire la validitatea dreptului comunitar.

24 De asemenea, trebuie subliniat faptul că instanța comunitară este cea care se află în poziția cea mai adecvată pentru a se pronunța cu privire la validitatea actelor comunitare. Într-adevăr, în temeiul articolului 23 din Statutul Curții de Justiție, instituțiile comunitare ale căror acte sunt contestate au dreptul să intervină în fața Curții pentru a apăra validitatea actelor în cauză. În plus, Curtea poate, în temeiul articolului 24 al doilea paragraf din statutul în cauză, să solicite instituțiilor comunitare care nu sunt părți la proces toate informațiile pe care le consideră necesare în scopul procesului (a se vedea Hotărârea Foto-Frost, citată anterior, punctul 18).

25 Din considerentele anterioare rezultă că este necesar să se răspundă la prima întrebare că articolul 234 al treilea paragraf CE impune unei instanțe naționale, ale cărei decizii nu pot face obiectul unei căi de atac în dreptul intern, să sesizeze Curtea cu privire la o chestiune referitoare la validitatea dispozițiilor unui regulament, chiar și în cazul în care Curtea a declarat deja ca fiind lipsite de validitate dispoziții corespondente din alt regulament comparabil.

Cu privire la a doua întrebare

26 Prin a doua întrebare, instanța de trimitere dorește să afle dacă articolul 4 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 1423/95 este lipsit de validitate, în măsura în care prevede că dreptul suplimentar la care face referire trebuie, în principiu, să fie stabilit pe baza prețului reprezentativ, în sensul articolului 1 alineatul (2) din acest regulament, și în măsura în care prevede, în plus, că

acest drept trebuie calculat pe baza prețului de import CIF al lotului în discuție numai în cazul în care importatorul solicită acest lucru.

27 Din redactarea articolului 15 alineatul (3) primul paragraf din regulamentul de bază reiese clar că numai prețul de import CIF al lotului în cauză poate fi folosit drept bază pentru stabilirea unui drept suplimentar.

28 Aplicarea regulii respective nu este supusă niciunei condiții și nu există nicio excepție de la aceasta.

29 Articolul 15 alineatul (3) al doilea paragraf din regulamentul de bază prevede, în mod neechivoc, faptul că prețul reprezentativ pentru produsul în cauză este luat în considerare numai în scopul verificării exactității prețului de import CIF.

30 În schimb, articolul 4 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 1423/95 subordonează luarea în considerare a prețului de import CIF pentru stabilirea dreptului suplimentar condiției ca importatorul să depună o cerere formală în acest sens, însoțită de anumite documente justificative, și impune în toate celelalte cazuri luarea în considerare a prețului reprezentativ, care este astfel considerată regula generală.

31 În măsura în care articolul 15 alineatul (3) din regulamentul de bază nu prevede nicio excepție de la regula de stabilire a dreptului suplimentar pe baza prețului de import CIF, articolul 4 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 1423/95 contravine acestei dispoziții.

32 Prin urmare, este necesar să se răspundă la a doua întrebare că articolul 4 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 1423/95 este lipsit de validitate, în măsura în care prevede că dreptul suplimentar la care face referire este stabilit, în principiu, pe baza prețului reprezentativ, prevăzut la articolul 1 alineatul (2) din acest regulament, iar acest drept se stabilește pe baza prețului de import CIF al lotului în discuție numai în cazul în care importatorul solicită acest lucru.

Cu privire la cheltuielile de judecată

33 Întrucât procedura are, în raport cu părțile din acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura din fața instanței de trimitere, este de competența acestei instanțe să se pronunțe asupra cheltuielilor de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

1) Articolul 234 al treilea paragraf CE impune unei instanțe naționale, ale cărei decizii nu pot face obiectul unei căi de atac în dreptul intern, să sesizeze Curtea de Justiție cu privire la o chestiune referitoare la validitatea dispozițiilor unui regulament, chiar și în cazul în care Curtea a declarat deja ca fiind lipsite de validitate dispoziții corespondente ale unui regulament comparabil.

2) Articolul 4 alineatele (1) și (2) din Regulamentul (CE) nr. 1423/95 al Comisiei din 23 iunie 1995 de stabilire a normelor de aplicare pentru importul de produse din sectorul zahărului, altele decât melasa este lipsit de validitate, în măsura în care prevede că dreptul suplimentar la care face referire este stabilit, în principiu, pe baza prețului reprezentativ,

prevăzut la articolul 1 alineatul (2) din acest regulament, iar acest drept se stabilește pe baza prețului de import CIF al lotului în discuție numai în cazul în care importatorul solicită acest lucru.

Semnături